

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

Michał Adam Leśniewski¹

Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy²

1. Wprowadzenie

Przedsiębiorczość³ jest nierozdzielnie połączona z aktywnością człowieka, pracownika, która nadaje jemu możliwość kształtowania swojego rozwoju i organizacji⁴, w której pracuje. Poprzez przedsiębiorczość kształtowana jest konkurencyjność umożliwiająca przedsiębiorstwu osiągnięcie przewagi konkurencyjnej na rynku. Przedsiębiorczość można określić jako sztukę radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych. Można ją wytrenować i się jej nauczyć⁵. Rozpatrywanie przedsiębiorczości musi ujmować nie tylko konkurencyjność jako potencjał organizacji, ale także innowacyjność, której wytwór czyli innowacje są implementowane do świata praktyki i nauki. Według S. Shane'a i S. Venkataramana przedsiębiorczość to wszelkie działania, na które składają się identyfikacja, ocena i eksploatacja szans wprowadzenia nowych produktów i nowych usług, czy też sposobów organizowania, nowych rynków, surowców⁶. Istota przedsiębiorczości tkwi w inicjowaniu tworzenia projektów a także nowych form działalności, które zaspokajałyby potrzeby i generowały zyski oraz umożliwiałyby reprodukcję i rozwój przedsiębiorczości⁷. Przedsiębiorczość można rozpatrywać w trzech aspektach, ściśle ze sobą powiązanych i wzajemnie się uzupełniających. Wyróżnia się takie aspekty, jak⁸: **postawa, zachowanie i proces**. Ujęcie przedsiębiorczości jako **postawy** podkreśla znaczenie cech charakteryzujących przedsiębiorcę, jego osobowość, predyspozycje, wiedzę ogólną i tą dotyczącą funkcjonowania

¹ Dr, adiunkt, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, e-mail: michaladam.lesniewski@wp.pl

² Opracowanie powstało na podstawie studium literatury przedmiotu.

³ Brdulak J., Jakubik P., Instytucjonalne i kulturowe uwarunkowania przedsiębiorczości, w: Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce, Kuciński K., (red.), Difin, Warszawa 2010, ss. 80-89, Brdulak J., Czynniki kultury w ekonomii instytucjonalnej, Myśl Ekonomiczna i Polityczna, nr 1(36), 2012, ss. 15-30.

⁴ W opracowaniu autor zamiennie stosuje pojęcia: *organizacja, przedsiębiorstwo, firma, podmiot gospodarczy* w celu unikania powtórzeń.

⁵ Nauka o przedsiębiorstwie. Wybrane zagadnienia, Lichniak I., (red.), Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009, s. 71.

⁶ Shane S., A General Theory of Entrepreneurship. the Individual – Opportunity Nexus, Edward Elgar Pub., Northampton, 2003, p. 3.

⁷ Kożuch A., Dyndalewicz A., Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok 2004, s. 7.

⁸ Piecuch T., Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne, C. H. Beck, Warszawa 2010, s. 14.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

rynków. To także określone sposoby reakcji i gotowość do podejmowania działań. Postawa warunkuje zachowania i wpływa na ich efektywność⁹. Przedsiębiorczość¹⁰ widoczna jest w kreatywnym i dynamicznym dążeniu do doskonalenia istniejących stanów rzeczy oraz wyraża gotowość do podejmowania nowych działań czy chociażby rozszerzania dotychczasowych. Zmierza się tym samym do osiągnięcia złożonych, wielopłaszczyznowych korzyści materialnych. Skutkuje to zwiększeniem dochodów i poprawą warunków pracy i życia¹¹. Postawy przedsiębiorcze składają się z trzech elementów. Są to¹²:

- emocjonalny, tj. nastroje i uczucia,
- behawioralny, tj. predyspozycje do pewnych zachowań w określonych sytuacjach,
- poznawczy, tj. informacje, opinie, wiedza, umiejętności.

Zachowanie przedsiębiorcze (behawioralność przedsiębiorcza) oznacza specyficzny rodzaj aktywności, zdolność wykorzystywania pomysłów oraz pojawiających się okazji, które nie są dostrzegane lub są ignorowane przez innych ludzi. Jest ono ściśle związane z postawami przedsiębiorców, warunkuje je. Przedsiębiorcze zachowania uwarunkowane są różnymi potrzebami i cechami osobowościowymi, zaś ukazywane są w przyjętych celach, dążeniach i skutkach działalności przedsiębiorców¹³. Ujęcie **procesowe** przedsiębiorczości oznacza tworzenie, kreowanie nowych przedsięwzięć.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie przedsiębiorczości jako czynnika konkurencyjności¹⁴ przedsiębiorstw z ukierunkowaniem na konkurencyjność przedsiębiorczą. Opracowanie ma za zadanie podkreślenie ważności przedsiębiorczości w konkurencyjności organizacji oraz przedsiębiorczość wykazuje silne powiązania z innowacyjnością¹⁵.

⁹ Tamże, s. 38-39.

¹⁰ Dworzecki Z., *Mody w zarządzaniu*, w: Nowoczesne instrumenty zarządzania, Marciniak S., Ostaszewski J., (red.), Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2008.

¹¹ Wiatrak A. P., *Pojęcie przedsiębiorczości, jej cele i rodzaje*, w: Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości – szanse i zagrożenia, Jaremczuk K., (red.), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnobrzeg, 2003, s. 26.

¹² Białasiewicz M., *Przedsiębiorczość – pożądana kompetencja*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Szczeciński, 2008, nr 1, s. 9.

¹³ Piecuch T., *Przedsiębiorczość...* op. cit., ss. 40-41.

¹⁴ *Konkurencyjność* w literaturze przedmiotu jest określana również jako *potencjał konkurencyjny*. Autor niniejszego opracowania pojęcia te stosuje zamiennie.

¹⁵ Merytoryczność niniejszego opracowania stanowi kolejne potwierdzenie koncepcji *trójkąta relacji rozwoju* (składowe trójkąta: konkurencyjność, innowacyjność, przedsiębiorczość), którą można odnieść zarówno do przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego i innych organizacji. Autorem koncepcji *trójkąta relacji*

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

2. Przedsiębiorczość w kształtowaniu konkurencyjności przedsiębiorstw

2.1 Pojęcie i istota przedsiębiorczości

W literaturze nie ma zgodności co do poglądów dotyczących pojęcia *przedsiębiorcy* i przedsiębiorczości¹⁶. Realizacja procesu przedsiębiorczości jest w pełni zależna od przedsiębiorcy. Te dwa pojęcia są ze sobą ściśle powiązane i komplementarne.

W potocznym rozumieniu *przedsiębiorca* jest postrzegany jako osoba prowadząca własne przedsiębiorstwo, biznesmen, człowiek interesów, człowiek z inicjatywą posiadający postawę kreatywną. Przedsiębiorca musi nie tylko kierować się zasadami zarządzania ekonomicznego ale także przejawiać w sobie postawy dotyczące zarządzania humanistycznego. Ma być posłannikiem humanitarnym dla pracowników.

Pierwotnie pojęcie *przedsiębiorca* było utożsamiane z osobą podejmującą realizację przedsięwzięcia, z czasem zaczęto je odnosić do osób pośredniczących w obrocie handlowym, pracodawców, menedżerów, a także pracowników. Jest ono odnoszone również do samo zatrudnienia oraz outplacementu. *Przedsiębiorca* w publikacjach anglojęzycznych utożsamiany jest z osobą zakładającą własne małe przedsiębiorstwo, zaś w strefie niemieckojęzycznej z osobą będącą równocześnie właścicielem i zarządzającym przedsiębiorstwem. *Przedsiębiorca* kojarzony jest z podmiotem prawa, ale także osobą, która jest kreatywna, energiczna, wykazuje inicjatywę, jest skłonna do niekonwencjonalnego działania, ponoszenia ryzyka.¹⁷ Zważywszy na wyniki działalności przedsiębiorcy, jest on określany jako innowator, który wprowadzając nowe czynniki produkcji (praca, ziemia, kapitał, przedsiębiorczość), bądź ich kombinację, tworzy określone novum. Przedsiębiorca jest także postrzegany jako autor zmian w otaczającym świecie oraz sposobie myślenia ludzi.¹⁸ Osoba przedsiębiorcy inicjuje przedsiębiorczość, która może być widziana z różnego punktu widzenia. *Przedsiębiorczość* jest wielowymiarowym zjawiskiem wymagającym wielo-

rozwoju jest Michał Adam Leśniewski: Leśniewski M. A., Zrównoważony rozwój a konkurencyjność gmin, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce 2010, s. 106, Leśniewski M. A., Ekorozwojowe źródła konkurencyjności gmin w Polsce, CeDeWu, Warszawa 2013, ss. 32-34. W opracowaniach tych koncepcja ta jest odniesiona do gmin – jednostki samorządu terytorialnego. Koncepcja *trójkąta relacji rozwoju* ma charakter uniwersalny i może być adresowana do wszystkich organizacji gospodarki rynkowej.

¹⁶ Leśniewski M. A., Odnawialne źródła energii a przedsiębiorczość ekologiczna, w: Zielona Energia w Polsce, Niedziółka D., (red.), CeDeWu, Warszawa 2012, ss. 259-268.

¹⁷ Duraj J., Papierniak – Wojdera M., Przedsiębiorczość i innowacyjność, Difin, Warszawa 2010, s. 13.

¹⁸ Montanye J. A., Entrepreneurship, w: The Independent Review, Spring 2006, Vol. 10, No. 4, p. 548.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

i interdyscyplinarnego poglądu i przez to tworzącego konieczność zawarcia pewnego kompromisu przez przedstawicieli różnych dziedzin naukowych w formułowaniu jego określenia¹⁹. Kompromis ten jest oczywisty nie tylko ze względu na potrzebę widzenia osoby przedsiębiorcy jednocześnie w trzech następujących perspektywach, a mianowicie: homo economicus, homo faber, homo sociologicus, lecz także samej przedsiębiorczości w pełniejszym historycznym jego oglądzie.²⁰ *Przedsiębiorczość* jest rozumiana jako proces organizowania, prowadzenia działalności gospodarczej oraz podejmowania związanego z nią ryzyka.²¹ *Przedsiębiorczość* jest definiowana jako cecha osoby, sposobu jej działania oraz stosunku do pracy. Jest to cecha wielowymiarowa i zarazem realizująca się na wielu polach i płaszczyznach ludzkiej działalności. Wiele zachowań przedsiębiorców w środowisku pracy ma charakter ciągły, w sensie koncepcyjnym i wykonawczym, wymaga stałego zaangażowania intelektualnego i aktywności w zakresie przedsięwzięcia gospodarczego, organizowania warsztatu pracy dla siebie, a często także dla innych osób, ponoszenia odpowiedzialności za firmę i ryzyka, umiejętności dostosowania się do zdarzeń w otoczeniu w warunkach niepewności rynkowej.²²

W kształtowaniu przedsiębiorczości ważny jest sposób myślenia i świadomości działania ukierunkowany na wyszukiwanie szans, identyfikację okazji, bez względu na posiadane czy kontrolowane zasoby. Pozyskiwanie zasobów traktowane jest jako kwestia wtórna względem oryginalnej koncepcji, wyjątkowego pomysłu stanowiącego kwintesencję przedsiębiorczości. Według tego podejścia dostęp do kapitałów i pozostałych zasobów, nie jest gwarancją sukcesu – najważniejsza jest gotowość do poszukiwania okazji. P. F. Drucker utożsamia przedsiębiorczość z poszukiwaniem zmiany, reagowaniem na nią oraz jej wykorzystaniem jako okazji, z działaniem opartym na celowej innowacji. W przekonaniu P. F. Druckera przedsiębiorczość nie ogranicza się do organizacji gospodarczych. Przedsiębiorcze mogą być organizacje pożytku publicznego, szpitale, szkoły, uniwersytety, związki zawodowe. Przedsiębiorczość funkcjonuje również w jednostkach samorządu

¹⁹ Przedsiębiorczość w naukach o zarządzaniu należy rozpatrywać dwutorowo, tzn. w świetle zarządzania ekonomicznego i zarządzania humanistycznego.

²⁰ Bakula M., Etyka przedsiębiorczości w różnowiecznej scholastyce – wprowadzenie do problematyki, w: *Prakseologia*, 2009, nr 149.

²¹ Griffin R. W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, PWN, Warszawa 1996, ss. 730-731.

²² Jezior J., Społeczno – kulturowe i rynkowe czynniki kształtowania sytuacji pracy przedsiębiorców. Na podstawie badań małych firm w województwie lubelskim, Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej, Lublin 2009, s. 73.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

terytorialnego (gmina, powiat, region – województwo). *Przedsiębiorczość* jest określonym sposobem myślenia, zachowania dopasowanego to otoczenia. Przedsiębiorczość jest interpretowana jako zjawisko o bardzo szerokim wymiarze oddziaływania, odnoszącym się nie tylko do sfery gospodarczej (sfery biznesu), ale także do działań niekomercyjnych, dotyczących zarówno sfery życia ludzi, jak i funkcjonowania społeczeństw.

Przedsiębiorczość może być rozpatrywana z perspektywy osoby podejmującej realizację przedsięwzięć we własnym przedsiębiorstwie (jest jego właścicielem), bądź z perspektywy przedsiębiorcy wewnętrznego, tj. osoby zatrudnionej w przedsiębiorstwie (pracownik najemny, zatrudniony przez właściciela przedsiębiorstwa). W pierwszym przypadku mamy do czynienia z przedsiębiorczością indywidualną, w drugim zaś z przedsiębiorczością korporacyjną (intraprzedsiębiorczością). Za twórców koncepcji **intraprzedsiębiorczości** uznawani są G. Gifford i E. Pinchot. Pod koniec lat siedemdziesiątych XX wieku zwrócili oni uwagę na fakt, iż menedżerowie podejmujący decyzje w dużych organizacjach są odizolowani od pracowników mających wiedzę na temat realizacji zadań na stanowiskach wykonawczych. Rozwój intrapredsiębiorczości wymaga zastąpienia tradycyjnych reguł **nie wychylaj się, nie popełniaj błędów** nowymi normami promującymi **aktywność, inicjatywę, niekonwencjonalne pomysły i zapal do realizacji**. Skuteczne wdrażanie intrapredsiębiorczości wiąże się z potrzebą dostrzegania i wykorzystywania przez pracowników nowych możliwości w różnych obszarach działalności przedsiębiorstwa, dających większe korzyści niż te, które przedsiębiorstwo uzyskiwało wcześniej.²³

Ujęcie przedsiębiorczości jako postawy podkreśla znaczenie cech charakteryzujących przedsiębiorcę, jego osobowość, predyspozycje, wiedzę ogólną i tą dotyczącą funkcjonowania rynków. To także określone sposoby reakcji i gotowość do podejmowania działań. Postawa warunkuje zachowania i wpływa na ich efektywność. Przedsiębiorczość odzwierciedlana jest w twórczym i aktywnym dążeniu do doskonalenia istniejących stanów rzeczy oraz wyraża gotowość do podejmowania nowych działań czy chociażby rozszerzania dotychczasowych. Zmierza się tym samym do osiągnięcia złożonych, wielopłaszczyznowych korzyści materialnych. Skutkuje to zwiększeniem dochodów i poprawą warunków pracy i życia.

²³ Duraj J., Papierniak – Wojdera M., *Przedsiębiorczość...* op. cit., ss. 44-45.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

Głównymi elementami przedsiębiorczości są: szansa pojawiająca się na rynku i/lub we wnętrzu organizacji, zasoby, jakie pozyskuje i jakimi dysponuje organizacja oraz zespół, który będzie uczestniczył w tworzeniu nowego pomysłu, produktu itp. Należy uwzględnić, że w procesie przedsiębiorczości ważne znaczenie odgrywają posiadane kwalifikacje zawodowe i zdobyte doświadczenie, motywację, zaangażowanie, umiejętność pracy w zespole, a także samodzielność i kreatywność.

Jak już wcześniej wspomniano, kluczową rolę w przedsiębiorczości odgrywa postać przedsiębiorcy, który jest inicjatorem i organizatorem, potrafiącym odnajdywać najlepsze sposoby dostosowywania zasobów organizacji do ludzkich potrzeb. Przede wszystkim posiada umiejętności skutecznego i efektywnego działania i w wdrażania nowych koncepcji. Wykazuje się pomysłowością i jest gotowy do podejmowania działań innowacyjnych, nie boi się nowych wyzwań i cierpliwie realizuje wszystkie postawione sobie cele i zadania. Posiada silną motywację, niejednokrotnie połączoną z pasją. Przedsiębiorczość wymaga kreatywności, to ona determinuje poszukiwanie i tworzenie szans. Oznacza ponadto umiejętność wychodzenia poza standardowe ramy myślenia i posiadaną wiedzę. Jej poziom jest wyznacznikiem innowacyjności. Posiadanie odpowiednich predyspozycji i wykorzystanie tego potencjału jest niezbędne zatem do osiągnięcia sukcesu i pełnej satysfakcji. Należy zwrócić uwagę na to, że motywem przedsiębiorczości jest chęć osiągnięcia zysku nie tylko zysku twardego czyli finansowego, ale także zysku miękkiego czyli satysfakcji klienta, jego zadowolenia, gdyż klient zadowolony ma większe predyspozycje do ponownego nabycia dobra niż klient niezadowolony, rozczarowany negatywnie. Osoby przedsiębiorcze są siłą napędową w gospodarce.

Problem przedsiębiorczości w pełni wpisuje się w zagadnienie *konkurencyjności*, gdzie przedsiębiorczość jest jednym z czynników kształtowania potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstwa. Trudno by było rozwijać konkurencyjność w momencie, gdzie nie ma postaw przedsiębiorczych pracowników.

2.2 Konkurencyjność przedsiębiorstw

Źródłem pojęcia **konkurencyjności** jest konkurencja, jako proces lub stan istniejący między uczestnikami rynku. Kształtowanie konkurencyjności organizacji (przedsiębiorstwa) wymaga zastosowania różnych czynników, przyczyniających się do efektu synergii.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

Przedsiębiorczość jest narzędziem nadającym kształt konkurencyjności. Konkurencyjność stwarza możliwość uczestniczenia organizacji w procesie konkurencji na rynku. Przedsiębiorstwo konkurencyjne to taki podmiot, który posiada czynniki konkurencyjności (np. wiedza, finanse, zasoby ludzkie, aktywność władz przedsiębiorstwa, kultura organizacyjna itd.) poprzez, które osiąga obecną i/lub potencjalną przewagę konkurencyjną na rynku.

Konkurencyjność można interpretować jako:

1. Cechę,
2. Atrybut,
3. Wynik (rezultat),
4. Proces.

Konkurencyjność najczęściej rozpatruje się na tle zagadnień gospodarczych i jest pojęciem dotyczącym gospodarki rynkowej. Konkurencyjność występuje na różnych poziomach, które stanowią:

1. Poziom mikro,
2. Poziom mezo,
3. Poziom makro,
4. Poziom regionalny,
5. Poziom globalny.

Poziom mikro dotyczy indywidualnych konsumentów, indywidualnych przedsiębiorców i pojedynczych pracowników oraz także obejmuje przedsiębiorstwa. **Poziom mezo** najczęściej wiąże się z branżami, sektorami, gałęziami i innymi podobnymi składnikami gospodarki narodowej. **Poziom makro** dotyczy gospodarek narodowych (krajowych) poszczególnych państw. **Poziom regionalny** wiąże z regionami administracyjnymi (województwami). Poziom ten może również przejawiać się w postaci poszczególnych państw lub związków integracyjnych (np. Unia Europejska). **Poziom globalny** to gospodarka światowa.

W analizie konkurencyjności przedsiębiorstw brany jest pod uwagę aspekt terytorialny (przestrzenny), gdyż każde przedsiębiorstwo jest zlokalizowane (ulożone) w określonej

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

przeźreni terytorialnej. Przestrzeń ta dotyczy jednostek samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo – region administracyjny). Należy podkreślić, że lokalizacja jest jednym z czynników konkurencyjności przedsiębiorstw²⁴.

Konkurencyjność przedsiębiorstw składa się z wielu elementów (czynników), które mają przyczyniać się do efektu synergii i być względem siebie komplementarne. Konkurencyjność można przedstawić w ujęciu modelowym.²⁵ Model konkurencyjności można przedstawić w następującej formie:

Schemat 1. Ogólny model konkurencyjności przedsiębiorstwa

$$KP = f(CZ_{\text{mak}} CZ_{\text{mez}} CZ_{\text{mikr}})$$

gdzie:

KP – konkurencyjność przedsiębiorstwa,

f – funkcja opisująca zależność konkurencyjności przedsiębiorstwa od determinujących ją czynników,

CZ_{mak} – czynniki makroekonomiczne,

CZ_{mez} – czynniki mezoekonomiczne,

CZ_{mikr} - czynniki mikroekonomiczne.

Źródło: Gorynia M., Konkurencyjność w ujęciu mikroekonomicznym, w: Kompendium wiedzy o konkurencyjności, Gorynia M, Łażniewska E., (red.), PWN, Warszawa 2010, s. 67.

Konkurencyjność przedsiębiorstwa można prezentować w sposób ogólny bądź bardziej szczegółowy. Wchodząc na poziom bardziej szczegółowy w stosunku do modelu przedstawionego na schemacie 1 model konkurencyjności można zaprezentować angażując tylko dwa czynniki, w tym: innowacyjność i przedsiębiorczość. Model ten ma postać następującą:

²⁴ Leśniewski M. A., Concurrence de localisation d'entreprises envisagée d'après les enquêtes à l'exemple de la région de saint-croix, in: Polish Journal of Management Studies, vol.7/2013, Faculty of Management Czestochowa University of Technology, Czestochowa 2013, pp. 180-187.

²⁵ Leśniewski M. A., Konkurencyjność przedsiębiorstw. Wybrane problemy, Dom Organizatora TNOIK, Toruń 2011, Leśniewski M. A., Konkurencyjność miękka przedsiębiorstw, Difin, Warszawa 2015.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

Schemat 2. Innowacyjno-przedsiębiorczy model konkurencyjności przedsiębiorstwa

$$KP = f(CZ_{\text{innov.}}, CZ_{\text{przed.}})$$

gdzie:

KP – konkurencyjność przedsiębiorstwa,

f – funkcja opisująca zależność konkurencyjności przedsiębiorstwa od determinujących ją czynników,

$CZ_{\text{innov.}}$ – czynniki innowacyjności,

$CZ_{\text{przed.}}$ – czynniki przedsiębiorczości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Gorynia M., Konkurencyjność... op. cit., Leśniewski M. A., Konkurencyjność miękka... op. cit.

Model konkurencyjności na schemacie 2 ma charakter ogólno-szczegółowy, gdyż z jednej strony ogólnie ujmuje innowacyjność i przedsiębiorczość a z drugiej strony szczegółowo patrzy na konkurencyjność przez pryzmat tylko dwóch czynników, tj. innowacyjności i przedsiębiorczości. Należy pamiętać, że realizacja przedsiębiorstwa innowacyjno-przedsiębiorczego wymaga zastosowania w praktyce także innych czynników takich jak²⁶: kultura organizacyjna, zaufanie, lokalizacja czy szkolenia i doskonalenia pracowników.

Konkurencyjność każdej organizacji jest inna, co powoduje że mówi się o zróżnicowaniu konkurencyjności. Wynika to z faktu, że o potencjale konkurencyjnym decydują różne czynniki. Potencjał konkurencyjny przedsiębiorstwa to możliwość skutecznego działania firmy na danym rynku. Jest on kształtowany między innymi poprzez: udział w rynku, jakość produktów/usług, poziom serwisu, reputację, sprawność akwizycji, szybkość realizacji, opanowanie technologii, dostępność materiałów. Przewaga konkurencyjna może być osiągnięta, gdy dany czynnik konkurencyjności osiągnie swoją skuteczność w rzeczywistym czasie na rynku w stosunku do konkurenta. M. Bratnicki

²⁶ Istnieje pogląd, że jeden czynnik jest uruchamiany przez pozostałe czynniki, czyli przedsiębiorstwo, aby było innowacyjno-przedsiębiorcze muszą być inne czynniki, które będą wspierać innowacyjność i przedsiębiorczość tego przedsiębiorstwa.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

stwierdza, że we współczesnych realiach gospodarowania o przewadze konkurencyjnej decydują przede wszystkim²⁷:

- kluczowe kompetencje, które określają i wspomagają rozwój wyróżniających zdolności, procesów oraz zasobów i równocześnie osłabiają rangę działań nietworzących wartości dodanej,
- kompresja czasu, skrócenie cyklu rozwoju produktów, czasu wykonywania operacji i reakcji na zmiany rynkowe,
- ciągle doskonalenie się przez proces uczenia się,
- współpraca z partnerami (m.in. dostawcami, odbiorcami) i dopełnienie własnych kompetencji kompetencjami partnera.

Realizowanie działalności poprzez osiągnięcie przewagi konkurencyjnej wymaga skoncentrowania uwagi m. in. na takich czynnikach konkurencyjności, które przybliżą osiągnięcie sukcesu danej firmie. Takie czynniki są indywidualną sprawą danego przedsiębiorstwa. Podejście do skutecznego, efektywnego i humanitarnego potencjału konkurencyjnego związane jest niejednokrotnie z koniecznością radykalnej zmiany w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Wyzwaniem dla kadry zarządzającej jest stworzenie zestawu unikalnych kompetencji i zasobów, które winny być trudne do skopiowania przez konkurentów. Unikatowość ma dotyczyć każdego przedsiębiorstwa.

Analiza konkurencyjności podmiotu gospodarczego doprowadza do wniosku, że podstawową formą spojrzenia ogólnego na konkurencyjność przedsiębiorstwa jest konkurencyjność zasobowa. Czynniki konkurencyjności można potraktować jako zasoby²⁸, bo przecież zasoby stanowią fundament rozwoju przedsiębiorstwa, w tym zasoby materialne i niematerialne. W podejściu zasobowym przedsiębiorstwo traktowane jest jako wiązka unikatowych zasobów. Jeżeli pracownikom stworzy się odpowiedni klimat do rozwoju, zdobywania wiedzy i umiejętności, przedsiębiorstwo przekształci się w organizację uczącą się. Model takiej organizacji opiera się na pełnym wykorzystaniu indywidualnego oraz

²⁷ Bratnicki M., Kompetencje przedsiębiorstwa. Od określenia kompetencji do zbudowania strategii. Agencja Wydawnicza Placet, Warszawa 2000, s. 14.

²⁸ Skowronek-Mielczarek A., Zasoby w rozwoju przedsiębiorstwa, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów, nr 121, Warszawa 2012, ss. 127-143.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

grupowego kapitału intelektualnego, który ma służyć permanentnemu uczeniu się i realizacji celów jednostki.

2.3 Konkurencyjność przedsiębiorcza

Warunki, w jakich przychodzi się rozwijać współczesnym przedsiębiorstwom, powodują konieczność zmiany sposobów konkurencyjności, a co za tym idzie także zmiany strategii organizacji²⁹. J. Machaczka dostrzega ten problem, podkreślając tylko dzięki innowacyjności, jakości, elastyczności i dynamice firmy mogą przetrwać i się rozwijać³⁰. J. Penc (2001) mówi o coraz większym nacisku na innowacyjność, elastyczność, efektywność i szybkość wprowadzania nowych rozwiązań³¹. S. Kasiewicz stwierdza, że w zglobalizowanej gospodarce konkurencyjność organizacji wymaga budowania proaktywnej reakcji przedsiębiorstwa na zmiany w otoczeniu³².

Istnieje zgodność co do tego, że zmienne warunki wymagają konieczności wdrażania nowego modelu konkurencyjności, który musi być permanentnie monitorowany w myśl zasady: „to co dziś jest konkurencyjne, jutro już nie jest”. Model ten powinien zwiększać elastyczność organizacji. Elastyczność rozumiana także jako zwinność, mobilność i stanowi powszechnie akceptowaną cnotę i pożądaną cechę współczesnego przedsiębiorstwa w warunkach konkurencji globalnej³³. Ta cecha jest miarą pozwalającą na określenie stopnia adaptacyjności organizacji³⁴. Dzięki elastyczności jest możliwe skuteczne przeprowadzanie zmian organizacyjnych. Zjawisko to obejmuje szereg procesów dostosowujących organizację do wymagań stawianych przez otoczenie. Istotą tych procesów jest zastąpienie stanu istniejącego stanem odmiennym, ale jednocześnie podnoszącym przedsiębiorstwo na wyższy poziom rozwoju³⁵. Wynika stąd postulat, że te zmiany, które są projektowane i realizowane w ramach

²⁹ Kasiewicz S., Klasyfikacja wskaźników oceny zarządzania współczesnym przedsiębiorstwem, *Organizacja i Kierowanie*, nr 3, 1999.

³⁰ Machaczka J., Zmiana organizacji jako zjawisko wielowymiarowe, *Przegląd Organizacji*, nr 12, 2004.

³¹ Penc J., Zarządzanie w nowej ekonomii, *Przegląd Organizacji*, nr 11, 2001.

³² Kasiewicz S., Klasyfikacja wskaźników... op. cit.

³³ Osbert-Pociecha G., Elastyczność organizacji - atrybut pożądaný a niezidentyfikowany, *Organizacja i Kierowanie*, nr 2, 2004.

³⁴ Holstein-Beck M., *Być albo nie być menedżerem*, Infor, Warszawa 1997.

³⁵ Kurek Z., *Wprowadzenie do przedsiębiorczości*, Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. prof. T. Kotarbińskiego, Olsztyn 2001.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

współczesnych organizacji, powinny mieć charakter innowacyjny i tworzą nową jakość funkcjonowania³⁶.

Jedną z form przejawu łącznego traktowania konkurencyjności i przedsiębiorczości jest **konkurencyjność przedsiębiorcza**. Zrozumienie w pełni tego pojęcia jest możliwe poprzez zrozumienie przedsiębiorczości z punktu widzenia różnych dziedzin nauki, tj. psychologii, socjologii, ekonomii, zarządzania. *W ujęciu psychologicznym przedsiębiorczość* może być rozumiana jako cecha określonych osób, które są skłonne i zdolne inicjować oraz realizować nowe, odważne działania³⁷. *W rozumieniu społecznym przedsiębiorczość* to umiejętne i społecznie akceptowane, a przy tym ukierunkowane na rozwój, funkcjonowanie jednostek i grup ludzkich w ramach gospodarki rynkowej³⁸. *W podejściu ekonomicznym przedsiębiorczość* przejawia się w postaci inicjowania projektów gospodarczych, podejmowania ryzyka, generowaniu korzyści dla organizacji przedsiębiorcy, jak i także wartości dodanej. Jak zauważa J. D. Antoszkiewicz, można mówić o *przedsiębiorczości w zarządzaniu*, która ujawnia się odpowiednią polityką w następujących obszarach: klimat przedsiębiorczy, kultura organizacji, wspomaganie samokształcenia, przeciwdziałanie barierom rozwoju. Takie rozumienie przedsiębiorczości wynika z podejścia organizacyjnego³⁹. Przedsiębiorczość w ujęciu psychologii i socjologii szereguje ją w ramach przedsiębiorczości humanistycznej. Przedstawienie przedsiębiorczości w świetle kilku dziedzin nauki, daje podstawy do rozpatrywania konkurencyjności jako czynników o charakterze interdyscyplinarnym. Konkurencyjność można rozpatrywać w ujęciu psychologii, socjologii, ekonomii czy zarządzania. Konkurencyjność w psychologii można postrzegać jako stan emocjonalny ludzi, organizacji wraz z ich umiejętnościami, które umożliwiają osiągnięcie korzystnej niż konkurencji pozycji⁴⁰. Konkurencyjność w socjologii można postrzegać jako przejaw zaangażowania ludzi, organizacji w troskę o dobrostan rozwoju. Konkurencyjność w ekonomii to generowanie zysku finansowego oraz utrzymanie się na

³⁶ Penc J., *Role i umiejętności menedżerskie*, Difin, Warszawa 2005.

³⁷ Zaleśkiewicz T., *Przedsiębiorczość i podejmowanie ryzyka*, w: *Psychologia ekonomiczna*, Tyszka T., (red.), GWP, Gdańsk 2004.

³⁸ Kozuch B., *Pojęcie i istota przedsiębiorczości*, w: *Praktyczne problemy przedsiębiorczości*, Wnorowski H., Letkiewicz A., (red.), Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2001.

³⁹ Antoszkiewicz J. D., *Przedsiębiorczość w nowej roli*, w: *Przedsiębiorczość i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w XXI wieku*, Piasecki B., (red.), Uniwersytet Łódzki, Łódź 2002. □

⁴⁰ Tę definicję odnosimy do ludzi (pracowników) jak i organizacji (np. przedsiębiorstw), gdyż ludzie to organizacje.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

korzystnej pozycji na rynku niż konkurenci. Konkurencyjność w zarządzaniu to synergiczność i komplementarność czynników przyczyniających się do sukcesu organizacji.

Łącząc spojrzenia przedsiębiorczości i konkurencyjności w ramach różnych dziedzin można przedstawić ogólny obraz konkurencyjności przedsiębiorczej. Konkurencyjność przedsiębiorcza⁴¹ to kształtowanie takich czynników, które umożliwiają kreowanie postaw i zachowań, które przybliżają daną jednostkę do implementacji⁴² rozwiązań innowacyjnych. Czynnikiem wspierającym konkurencyjność przedsiębiorczą są między innymi: zaufanie⁴³, mentalność, pozytywne relacje interpersonalne, klimat organizacyjny, kultura organizacyjna czy technologia itd. Konkurencyjność przedsiębiorcza może być kształtowana nie tylko w ramach zarządzania ekonomicznego, ale także na gruncie zarządzania humanistycznego⁴⁴. Przedsiębiorczość w zarządzaniu ekonomicznym bardziej ukierunkowana jest na generowanie zysku natomiast przedsiębiorczość w zarządzaniu humanistycznym zorientowana jest na kształtowanie postaw, zachowań ludzi, które przybliżą osiągnięcie celu danej organizacji. Postawy i zachowania pracowników mają powiązania z zarządzaniem humanistycznym.

3. Podsumowanie

Przedsiębiorczość zajmuje jedno z miejsc w gronie czynników potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstw. Przedsiębiorczość jest warunkiem przetrwania nie tylko podmiotów gospodarczych, ale także całych gospodarek. Dlatego konieczne jest rozwijanie jej nie tylko jako konkurencyjności przedsiębiorczej, ale także w różnych innych formach wpisujących się w życie społeczno-gospodarcze państw. W kształtowaniu przedsiębiorczości można dopatrzeć się dwojakich aspektów, tj. aspektu z obszaru zarządzania ekonomicznego i aspektu z obszaru zarządzania humanistycznego. W obszarze zarządzania ekonomicznego - w szerokim ujęciu - przedsiębiorczość to generowanie zysku jak i także przedsiębiorczość to czwarty czynnik produkcji obok ziemi, pracy i kapitału, natomiast w obszarze zarządzania humanistycznego – w szerokim ujęciu - przedsiębiorczość to postawy, zachowania

⁴¹ W przypadku konkurencyjności przedsiębiorczej należy wyjaśnić dwa pojęcia, które są z sobą silnie powiązane, tj.: *przedsiębiorczość* i *innowacyjność*. *Przedsiębiorczość* to proces wdrażania do świata praktyki i nauki pomysłów, rozwiązań i innych działań o charakterze innowacyjnym. *Innowacyjność* to proces tworzenia pomysłów, rozwiązań itp. Efektem (rezultatem) innowacyjności są innowacje.

⁴² Inaczej: wdrażania.

⁴³ Bugdol M., Zaufanie jako element systemu wartości organizacyjnych, *Współczesne Zarządzanie*, nr 2, 2010.

⁴⁴ Kociatkiewicz J., Kostera M., Zarządzanie humanistyczne. Zarys programu, *Problemy Zarządzania*, vol. 11, nr 4 (44), 2013, Praweńska-Skrzypek G., Lenartowicz M., 2013, Badanie organizacji i zarządzania na gruncie humanistyki, *Problemy Zarządzania*, vol. 11, nr 4 (44).

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

pracowników zmierzające w kierunku umiejętności wdrażania pomysłów, nowych rozwiązań, produktów/usług itp. będących wynikiem innowacyjności organizacji w celu polepszenia rozwoju organizacji. W rozwoju przedsiębiorczości poza obszarami zarządzania bardzo istotne znaczenie posiadają uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne organizacji. W zakresie uwarunkowań endogenicznych chodzi przede wszystkim o typ kultury organizacji, która stymuluje przedsiębiorczość wśród pracowników. Natomiast w przypadku uwarunkowań egzogenicznych organizacja ma wyłapywać szanse, które uruchamiają przedsiębiorczość w organizacji.

Konkurencyjność przedsiębiorcza jest jedną z form rozwoju, poprzez którą przedsiębiorstwa mogą dynamiczniej uczestniczyć w konkurencji na rynku. Opracowanie to niech będzie przyczynkiem do analizowania nie tylko na gruncie naukowym, ale także na gruncie praktyki problemów konkurencyjności przedsiębiorczej.

Bibliografia

1. Antoszkiewicz J. D., Przedsiębiorczość w nowej roli, w: Przedsiębiorczość i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w XXI wieku, Piasecki B., (red.), Uniwersytet Łódzki, Łódź 2002. □
2. Bakula M., Etyka przedsiębiorczości w różnowiecznej scholastyce – wprowadzenie do problematyki, w: Prakseologia, 2009, nr 149.
3. Bratnicki M., Kompetencje przedsiębiorstwa. Od określenia kompetencji do zbudowania strategii. Agencja Wydawnicza Placet, Warszawa 2000.
4. Brdulak J., Jakubik P., Instytucjonalne i kulturowe uwarunkowania przedsiębiorczości, w: Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce, Kuciński K., (red.), Difin, Warszawa 2010.
5. Brdulak J., Czynniki kultury w ekonomii instytucjonalnej, Myśl Ekonomiczna i Polityczna, nr 1(36), 2012.
6. Bugdol M., Zaufanie jako element systemu wartości organizacyjnych, Współczesne Zarządzanie, nr 2, 2010.
7. Białasiewicz M., Przedsiębiorczość – pożądana kompetencja, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Szczeciński, 2008, nr 1.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

8. Duraj J., Papierniak – Wojdera M., *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Difin, Warszawa 2010.
9. Dworzecki Z., *Mody w zarządzaniu*, w: *Nowoczesne instrumenty zarządzania*, Marciniak S., Ostaszewski J., (red.), Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2008.
10. Gorynia M., *Konkurencyjność w ujęciu mikroekonomicznym*, w: *Kompendium wiedzy o konkurencyjności*, M. Gorynia, E. Łązniewska, (red.), PWN, Warszawa 2010.
11. Griffin R. W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, PWN, Warszawa 1996.
12. Holstein-Beck M., *Być albo nie być menedżerem*, Infor, Warszawa 1997.
13. Jezior J., *Spoleczno – kulturowe i rynkowe czynniki kształtowania sytuacji pracy przedsiębiorców. Na podstawie badań małych firm w województwie lubelskim*, Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej, Lublin 2009.
14. Kasiewicz S., *Klasyfikacja wskaźników oceny zarządzania współczesnym przedsiębiorstwem*, *Organizacja i Kierowanie*, nr 3, 1999.
15. Kociatkiewicz J., Kostera M., *Zarządzanie humanistyczne. Zarys programu*, *Problemy Zarządzania*, vol. 11, nr 4 (44), 2013.
16. Kożuch A., Dyndalewicz A., *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok 2004.
17. Kożuch B., *Pojęcie i istota przedsiębiorczości*, w: *Praktyczne problemy przedsiębiorczości*, Wnorowski H., Letkiewicz A., (red.), Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2001.
18. Kurek Z., *Wprowadzenie do przedsiębiorczości*, Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. prof. T. Kotarbińskiego, Olsztyn 2001.
19. Leśniewski M. A., *Zrównoważony rozwój a konkurencyjność gmin*, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce 2010.
20. Leśniewski M. A., *Konkurencyjność przedsiębiorstw. Wybrane problemy*, Dom Organizatora TNOIK, Toruń 2011.
21. Leśniewski M. A., *Odnawialne źródła energii a przedsiębiorczość ekologiczna*, w: *Zielona Energia w Polsce*, Niedziółka D., (red.), CeDeWu, Warszawa 2012.
22. Leśniewski M. A., *Ekorozwojowe źródła konkurencyjności gmin w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2013.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

23. Leśniewski M. A., Concurrence de localisation d'entreprises envisagée d'après les enquêtes à l'exemple de la région de saint-croix, in: Polish Journal of Management Studies, vol.7/2013, Faculty of Management Czestochowa University of Technology, Czestochowa 2013.
24. Leśniewski M. A., Konkurencyjność miękka przedsiębiorstw, Difin, Warszawa 2015.
25. Machaczka J., Zmiana organizacji jako zjawisko wielowymiarowe, Przegląd Organizacji, nr, 12, 2004.
26. Montanye J. A., Entrepreneurship, w: The Independent Review, Spring 2006, Vol. 10, No. 4.
27. Nauka o przedsiębiorstwie. Wybrane zagadnienia, Lichniak I., (red.), Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009.
28. Osbert-Pociecha G., Elastyczność organizacji - atrybut pożądaný a niezidentyfikowany, Organizacja i Kierowanie, nr 2, 2004.
29. Penc J., Role i umiejętności menedżerskie, Difin, Warszawa 2005.
30. Penc J., Zarządzanie w nowej ekonomii, Przegląd Organizacji, nr 11, 2001.
31. Piecuch T., Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne, C. H. Beck, Warszawa 2010.
32. Prawelska-Skrzypek G., Lenartowicz M., 2013, Badanie organizacji i zarządzania na gruncie humanistyki, Problemy Zarządzania, vol. 11, nr 4 (44).
33. Shane S., A General Theory of Entrepreneurship. the Individual – Opportunity Nexus, Edward Elgar Pub., Northampton, 2003.
34. Skowronek-Mielczarek A., Zasoby w rozwoju przedsiębiorstwa, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów, nr 121, Warszawa 2012.
35. Wiatrak A. P., Pojęcie przedsiębiorczości, jej cele i rodzaje, w: Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości – szanse i zagrożenia, Jaremczuk K., (red.), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Tarnobrzeg, 2003.
36. Zaleskiewicz T., Przedsiębiorczość i podejmowanie ryzyka, w: Psychologia ekonomiczna, Tyszka T., (red.), GWP, Gdańsk 2004.

Opracowanie opublikowane:

Leśniewski Michał Adam, **Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy**, w: Region i jego otoczenie – relacje i rozwój, P. Dziekański (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2016, ss. 38-53. ISBN 978-83-64557-17-0.

Przedsiębiorczość czynnikiem konkurencyjności przedsiębiorstw. Konkurencyjność przedsiębiorcza. Wybrane problemy

Streszczenie

Przedsiębiorczość jest nierozdzielnie połączona z aktywnością człowieka, pracownika, która nadaje jemu możliwość kształtowania swojego rozwoju i rozwoju organizacji, w której pracuje. Istota przedsiębiorczości tkwi w inicjowaniu tworzenia projektów a także nowych form działalności, które zaspokajałyby potrzeby i generowały zyski oraz umożliwiałyby reprodukcję i rozwój przedsiębiorczości. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie przedsiębiorczości jako czynnika konkurencyjności przedsiębiorstw z ukierunkowaniem na konkurencyjność przedsiębiorczą. Opracowanie ma za zadanie podkreślenie ważności przedsiębiorczości w konkurencyjności organizacji oraz jak przedsiębiorczość wykazuje silne powiązania z innowacyjnością.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, konkurencyjność przedsiębiorstw, konkurencyjność przedsiębiorcza

Entrepreneurship factor in the competitiveness of enterprises. Entrepreneurial competitiveness. Selected issues.

Summary

Entrepreneurship is directly linked to human activity and to the employees activity. It gives him or her the opportunity to shape his or her own development and leads to the development of the organization in which they work. The essence of entrepreneurship lies in initiating the creation of the projects as well as new forms of activity that would satisfy the needs, generate profits or enable reproduction and development of entrepreneurship. The purpose of this paper is to present entrepreneurship as a factor in the competitiveness of companies with a focus on entrepreneurial competitiveness. The study is to stress the importance of entrepreneurship in the competitiveness of the organization and to show the strong relationship between the entrepreneurship and innovation.

Keywords: entrepreneurship, business competitiveness, entrepreneurial competitiveness.